

Απαντήσεις

1. Και αφού ξαναμπήκε (στη βουλή) είπε: «Εγώ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ότι είναι καθήκον πολιτικού αρχηγού τέτοιου όπως πρέπει, να μην επιτρέπει αυτό, αν βλέπει ότι οι φίλοι του εξαπατώνται. Και εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί (μπροστά στο κιγκλίδωμα) λένε πως δε θα μας επιτρέψουν, αν αφήσουμε ελεύθερο άνδρα που υποσκάπτει φανερά το ολιγαρχικό πολίτευμα. Υπάρχει λοιπόν διάταξη στους νέους νόμους (που ορίζει) να μη θανατώνεται κανένας από αυτούς, βέβαια, που συμπεριλαμβάνονται στους τρισεχιλίους χωρίς την ψήφο σας, αυτούς όμως που δεν αναγράφονται στον κατάλογο οι τριάκοντα να έχουν το δικαίωμα να καταδικάζουν σε θάνατο. Εγώ λοιπόν, είπε, διαγράψω αυτόν εδώ τον Θηραμένη από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και εμείς, είπε, τον καταδικάζουμε σε θάνατο».
2. Οι τριάντα τύραννοι ήταν οι απόλυτοι ρυθμιστές της πολιτικής ζωής στην Αθήνα. Για την απρόσκοπτη άσκηση της εξουσίας τους συνέταξαν έναν κατάλογο, που περιελάμβανε τρεις χιλιάδες ονόματα πολιτών, των αφοσιωμένων και έμπιστων οπαδών των ολιγαρχικών. Πρόκειται για ένοπλους άνδρες οι οποίοι βοηθούσαν τους τυράννους στις αυθαιρεσίες τους και ουσιαστικά ήταν τα εκτελεστικά όργανα των αποφάσεών τους. Με αυτούς επέβαλλαν στους πολίτες της Αθήνας το φόβο και τον τρόμο. Αν κάποιος «εντός του καταλόγου» είχε κατηγορηθεί, δίκαια ή άδικα, για ανατρεπτικές ενέργειες, για να καταδικαστεί σε θάνατο έπρεπε να το αποφασίσουν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Οι απλοί πολίτες, οι «εκτός του καταλόγου», μπορούσαν να θανατωθούν από οποιονδήποτε από τους Τριάκοντα και τα όργανά τους με την κατηγορία ότι είναι επικίνδυνοι για το καθεστώς.
3. Είναι πασίγνωστος από την ιστορία και από τη λογοτεχνία ο σεβασμός για τους ικέτες, που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Ο βωμός ήταν λίθινη κατασκευή μέσα στο σπίτι ή σε δημόσιους χώρους, όπου λατρεύονταν αντίστοιχα οι θεότητες της οικογένειας και της πόλης. Σ' αυτόν πάνω τελούσαν οι θυσίες. Σε βωμό, ιερό ή ναό κατέφευγε κάποιος, όταν κινδύνευε η ζωή του, ζητώντας προστασία από τους θεούς. Η παραβίαση του ασύλου θεωρούνταν μεγάλη ασέβεια που μόλυνε ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών· τα δημόσια κτίρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών. Έτσι και ο Θηραμένης, συνειδητοποιώντας ότι η ζωή του βρισκόταν σε κίνδυνο, αναπήδησε ως ικέτης στο βωμό της βουλής, πάνω στον οποίο ορκίζονταν οι βουλευτές ότι θα εκδικάσουν τις υποθέσεις βασιζόμενοι στο δίκαιο και την ηθική. Η προαίσθησή του ότι ο βωμός δεν θα τον σώσει, θα αποδειχτεί αληθινή.

4. Ο Κριτίας, αφού συγκαλεί στο Ωδείο τους τρισχιλίους οπλίτες και τους ιππείς, δείχνει πάλι τον κυνισμό του και την αντιδημοκρατική του συμπεριφορά. Απευθυνόμενος σε αυτούς τόνισε ότι, όπως μετέχουν στις τιμές, έτσι οφείλουν να μετέχουν και στους κινδύνους. Συνεπώς, όχι μόνο οι τριάκοντα αλλά και οι τρισχιλίοι και οι ιππείς πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να μην τα περιμένουν όλα από αυτούς. Με το επιχείρημα αυτό ο Κριτίας θέλει να έχει και άλλους συνενόχους στα εγκλήματά του. Προσπαθεί να αποσεισει από πάνω του ένα μέρος από το βάρος των εγκλημάτων αυτών και να το εναποθέσει στους ώμους άλλων. Τους υπενθυμίζει ακόμη ότι το ολιγαρχικό πολίτευμα που προσπαθούν να εγκαθιδρύνουν δεν εξυπηρετεί μόνο τους τριάκοντα, αλλά και τους φίλους των τριάκοντα. Με το αληθοφανές αυτό επιχείρημα, ο Κριτίας τους υποχρεώνει να βοηθήσουν και να υπερασπίσουν με κάθε τρόπο το πολίτευμα εκείνο που είναι προς το συμφέρον τους. Τέλος, τους συνιστά να καταδικάσουν σε θάνατο τους Ελευσίνιους, για να έχουν τις ίδιες ελπίδες και τους ίδιους φόβους με τους τριάκοντα. Έτσι στοχεύει στη φανερή ανάμειξη των τρισχιλίων και των ιπέων στη θανατική καταδίκη των κατοίκων της Ελευσίνας. Επομένως, καταφέρνει να έχει και άλλους συνενόχους στα αποτρόπαια εγκλήματά του.
5. Σχολικό βιβλίο σελίδα 30 «*Δύο ιστορικές μορφές... συμπεριφοράς του*».
6. Οφθαλμίατρος, άνεση, δόγμα, λέξη, φάση, ουσία, αυτάρκεια, δείγμα, θαύμα, γνώμη.
- 7.
- I. προστατῶν
  - II. ἴδη
  - III. ἐμοί/ μοι
  - IV. ἄνεσθ
  - V. τοῖς καταλόγοις
  - VI. λέγε
  - VII. ἐννομώτερα
  - VIII. βούλοιτο
  - IX. ὦνπεσθ
  - X. αἰ κρίσεις
8. *εἰσελθῶν*: χρονική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ὁ Κριτίας, *προστάτου*: γενική κτητική στο ἔργον, *οἱ ἐφεστηκότες*: επιθετική μετοχή παράθεση στο οἶδε, *τήν ὀλιγαρχίαν*: αντικείμενο της μετοχής λυμαινόμενον, *ἅπασιν*: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἡμῖν.
9. Η πρόταση είναι δευτερεύουσα ονομαστική ειδική, εισάγεται με τον σύνδεσμο ὅτι γιατί εκφράζει αντικειμενική κρίση, εκφέρεται με οριστική (ενν. ρ. ἐστί) για να δηλώσει το πραγματικό, είναι αντικείμενο στη μετοχή γιγνώσκοντες.

Επιμέλεια: Παχή Χαρά
ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΩΝ
ΟΡΟΣΗΜΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ